

Bruxelles, 10.2.2023.
COM(2023) 68 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**u skladu s člankom 278.a Carinskog zakonika Unije o napretku u razvoju elektroničkih
sustava predviđenih Zakonikom**

{SWD(2023) 29 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

u skladu s člankom 278.a Carinskog zakonika Unije o napretku u razvoju elektroničkih sustava predviđenih Zakonikom

Sadržaj

1. UVOD	2
2. POZADINA	2
3. METODOLOGIJA PROJEKTA ZA ELEKTRONIČKE SUSTAVE CZU-A	3
4. GLOBALNI PREGLED NAPRETKA U POGLEDU ELEKTRONIČKIH SUSTAVA CZU-A	4
4.1. Projekti završeni do 2022.....	4
4.2. Projekti koji su u tijeku	4
4.2.1. Transeuropski projekti	4
4.2.2. Nacionalni projekti	9
4.3. Rizici od kašnjenja s provedbom IT sustava u okviru CZU-a	10
4.4. Mjere ublažavanja.....	11
5. SAŽETAK O UPRAVLJANJU I ZAKLJUČCI	14

1. UVOD

Ovo je četvrto izvješće Komisije u skladu s člankom 278.a Carinskog zakonika Unije (CZU)¹ o napretku u razvoju elektroničkih sustava predviđenih CZU-om². U ovogodišnjem izvješću razrađuje se stalni napredak u razvoju elektroničkih sustava i opisuju koraci prema potpuno digitalnom carinskom okruženju poduzeti od stupanja CZU-a na snagu. U tu svrhu izvješće se temelji na programu rada za CZU³, koji se smatra osnovom za izvješćivanje o napretku.

Projekti navedeni u programu rada za CZU mogu se podijeliti u tri kategorije sustava:

- i) **jedanaest središnjih transeuropskih sustava** koje će Komisija razviti ili modernizirati (što često zahtijeva razvoj ili modernizaciju nacionalnih sustava država članica);
- ii) **tri decentralizirana transeuropska sustava** koja Komisija mora razviti ili modernizirati, ali koji imaju veliku nacionalnu sastavnicu koju trebaju provesti države članice; i
- iii) **tri nacionalna sustava** koja moraju razviti ili modernizirati isključivo države članice.

U ovom se Izvješću analizira vidljiv napredak ostvaren za sve tri vrste sustava i navode se ciljevi koje treba ostvariti u okviru svakog projekta, arhitekture projekta i planiranja. U skladu s tim u njemu su istaknuta moguća kašnjenja, ako ih je moguće utvrditi, te su predviđene mjere ublažavanja. Iz ukupne ocjene napretka provedbe programa rada za CZU sažete u zaključku ovog Izvješća (odjeljak 5) vidljivo je da dovršetak nekih preostalih projekata napreduje u skladu s rasporedom planiranja, dok se za druge (u prvom redu za nacionalne sustave) bilježe kašnjenja izvan zakonskih rokova, zbog čega je Komisija trebala odobriti odstupanja. Više pojedinosti o planiranju i statusu svakog projekta navedeno je u radnom dokumentu službi Komisije⁴ objavljenom uz ovo Izvješće.

2. POZADINA

CZU je stupio na snagu 1. svibnja 2016., a nakon njegove izmjene 2019.⁵ njime su utvrđeni rokovi 2020., 2022. i 2025. za postupan dovršetak projekata u smislu tranzicije i uvođenja sustava informacijskih tehnologija (IT). Člankom 278. CZU-a predviđa se da se postojeći elektronički sustavi i sustavi koji se temelje na dokumentima u papirnatom obliku mogu i dalje upotrebljavati za dovršavanje carinskih formalnosti (tzv. „prijelazne mjere”) sve dok novi ili modernizirani elektronički sustavi predviđeni CZU-om ne postanu operativni. Prijelazne mjere moraju se prestati primjenjivati nakon uvođenja relevantnih elektroničkih sustava.

Kako bi se podržao taj složeni proces elektroničkog prelaska na potpuno digitalno carinsko okruženje, u programu rada za CZU utvrđeni su rokovi za svaki elektronički sustav (i njegove moguće faze) u razdoblju od 2020. do 2025.

Člankom 278.a od Komisije se zahtijeva da dostavi godišnje izvješće o napretku u uvođenju preostalih elektroničkih sustava. U tu je svrhu Komisija prikupila relevantne informacije iz izvora navedenih u nastavku:

1. Nacionalni planovi koje su države članice dužne dostaviti dvaput godišnje (u siječnju i lipnju).

¹ Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL L 269, 10.10.2013., str. 1.–101.).

² Izvješća Komisije Europskom parlamentu i Vijeću:
2019.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0629>
2020.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/ALL/?uri=CELEX:52020DC0806>
za 2021.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52021DC0791>

³ Provedbena odluka Komisije (EU) 2019/2151 od 13. prosinca 2019. o uspostavi programa rada u pogledu razvoja i uvođenja elektroničkih sustava iz Carinskog zakonika Unije (SL L 325, 16.12.2019., str. 168.–182.).

⁴ Radni dokument službi Komisije uz Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću u skladu s člankom 278.a Carinskog zakonika Unije o napretku u razvoju elektroničkih sustava predviđenih Zakonikom, SWD(2023) 29 final.

⁵ Uredba (EU) 2019/632 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 952/2013 radi produljenja prijelazne uporabe sredstava koja nisu tehnike elektroničke obrade podataka predviđene u Carinskom zakoniku Unije (SL L 111, 25.4.2019., str. 54.–58.).

2. Istraživanje koje se provodilo među službama Komisije i među državama članicama kako bi se bilježio napredak.

U okviru istraživanja prikupljene su informacije od država članica i Komisije o stvarnom napretku u ostvarivanju planova. Podaci dobiveni istraživanjem kvantitativni su u smislu ispunjenih ili neispunjenih rokova i ključnih etapa te kvalitativni u smislu detaljnih opisa procijenjene složenosti projekata, izazova koje treba prevladati, očekivanih rizika, kašnjenja i razloga tih kašnjenja te planiranih i/ili poduzetih mjera ublažavanja.

3. Posebno istraživanje o provedbi nacionalnih projekata.

Posebno istraživanje o napretku u provedbi nacionalnih projekata dalo je širu sliku o koracima koje su države članice poduzele u vezi s obaviješću o dolasku, obaviješću o podnošenju carini, privremenim smještajem, 2. sastavnicom posebnih postupaka i modernizacijom nacionalnih sustava uvoza u kontekstu roka do 31. prosinca 2022. predviđenog CZU-om.

4. Bilateralni sastanci na visokoj razini između Komisijine Glavne uprave za oporezivanje i carinsku uniju (GU TAXUD) i carinskih uprava za informacijske tehnologije država članica.

Rezultati istraživanja omogućili su Komisiji da stekne jasan uvid u stanje svakog sustava. Važno je bilo pribaviti najnovije informacije kako bi se dobila jasna i točna slika o stanju svakog projekta u okviru CZU-a u državama članicama, kako bi se moglo razumjeti s kojim su poteškoćama suočene i kako bi se iznijeli prijedlozi za rješavanje problematičnih situacija. Stoga su organizirani bilateralni sastanci na visokoj razini sa svim carinskim upravama za informacijske tehnologije država članica.

5. Rezultati transeuropskih programa koordinacije i praćenja.

Ovo Izvješće sadržava i analizu koja se temelji na detaljnijim informacijama o kojima su države članice izvijestile u okviru programa koordinacije koji su na snazi od 2020. za temeljne decentralizirane transeuropske sustave u području provoza i izvoza.

U ovom godišnjem izvješću opisuje se **napredak ostvaren do 30. lipnja 2022.**, uključujući pregled **očekivanog napretka do 31. prosinca 2022.**, kako bi se dobio cjelovit uvid u napredak 2022.

3. METODOLOGIJA PROJEKTA ZA ELEKTRONIČKE SUSTAVE CZU-A

Metodologija projekata u okviru CZU-a optimizirana je kao dio nedavnog razvoja projekata. Oblikovanje poslovnih procesa, oblikovanje podataka i tehničke specifikacije razrađuju se usporedno i od samog početka u bliskoj suradnji s pravnim, poslovnim i IT stručnjacima iz Komisije i država članica. Komisija i države članice primjenjuju agilnije procese za razvoj elektroničkih sustava iz CZU-a, koji pružaju dodatnu korisničku funkcionalnost bržim i lakšim upravljanjem novim verzijama softvera.

Komisija i države članice redovito se sastaju kako bi definirale i dogovorile projektnu dokumentaciju za svaki transeuropski sustav. Osim toga, Komisija se sustavno savjetuje s trgovinskom zajednicom preko kontaktne skupine za trgovinu. Odgovornost je država članica da sa svojim gospodarskim subjektima redovito komuniciraju o nacionalnim planovima i trgovinskoj dokumentaciji. Glavni je izazov osigurati da postojeći sustavi i dalje nesmetano funkcioniraju dok se razvijaju novi. Kad ti novi sustavi budu spremni, najvažnije je osigurati uredan prelazak s postojećih na modernizirane sustave. To je neophodno za zaštitu trgovinskih i carinskih postupaka.

4. GLOBALNI PREGLED NAPRETKA U POGLEDU ELEKTRONIČKIH SUSTAVA CZU-A

Program rada za CZU sadržava 17 projekata kojima se nastoje uvesti potrebni elektronički sustavi, uključujući 14 transeuropskih projekata za koje je odgovorna Komisija zajedno s državama članicama i tri projekta pod isključivom odgovornošću država članica.

4.1. Projekti završeni do 2022.

Komisija može izvijestiti o uspješnom uvođenju sljedećih novih ili moderniziranih sustava:

- sustav registriranih izvoznika u okviru CZU-a – *REX* (novo): uveden 2017.,
- carinske odluke u okviru CZU-a – *CDS* (novo): uveden 2017.,
- izravan pristup gospodarskih subjekata u okviru CZU-a europskim informacijskim sustavima – *UUM&DS* (jedinstveno upravljanje korisnicima i digitalni potpis) (novo): uveden 2017.,
- sustav registracije i identifikacije gospodarskih subjekata 2. u okviru CZU-a – *EOR12* (modernizacija): uveden 2018.,
- sustav Surveillance 3. u okviru CZU-a – *SURV3* (modernizacija): uveden 2018.,
- obvezujuće tarifne informacije u okviru CZU-a – *BTI* (modernizacija): uveden 2019.,
- sustav ovlaštenih gospodarskih subjekata u okviru CZU-a – *AEO* (modernizacija): uveden 2019.,
- informativni obrasci za posebne postupke u okviru CZU-a – *INF* (novo): uveden 2020.,
- sustav kontrole uvoza 2. u okviru CZU-a – 1. verzija – *ICS2 – 1. verzija* (modernizacija): uveden 2021.

4.2. Projekti koji su u tijeku

U ovom Izvješću nastoje se istaknuti postignuća ostvarena 2022. u vezi s projektima koji su u tijeku i utvrditi problemi do kojih je došlo pri provedbi nacionalnih projekata.

Transeuropski projekti koji se namjeravaju uvesti od 2023. do 2025. opisani su u odjeljku 4.2.1. Za četiri projekta vremenski okvir za uvođenje završava 2023.

Ovo Izvješće usmjereno je na provedbu triju nacionalnih projekata spomenutih u odjeljku 4.2.2, koji se odnose na obavijest o dolasku, obavijest o podnošenju carini i privremeni smještaj, 2. sastavnicu posebnih postupaka te modernizaciju nacionalnih sustava uvoza. Oni bi trebali postati operativni do 31. prosinca 2022., kako je utvrđeno u CZU-u. Ipak, brojne države članice Komisiji su prijavile da ne mogu ispuniti rok predviđen CZU-om, čime se povećava rizik opisan u prethodnim godišnjim izvješćima o napretku u okviru CZU-a.

4.2.1. Transeuropski projekti

Niz dokumenata o IT projektima pripremljen je i dogovoren 2022. kao osnova za razvoj sustava u okviru transeuropskih projekata.

Ti transeuropski projekti s posebnom arhitekturom, koji ponekad zahtijevaju kombinaciju središnjih i nacionalnih sastavnica i jednu projektnu fazu ili više njih, u skladu s člankom 278. stavkom 3. CZU-a trebaju biti gotovi do 31. prosinca 2025. U nastavku se nalazi opis svakog projekta i njegova napretka.

- 1) **Upravljanje osiguranjima u okviru CZU-a – *GUM*** (novo): cilj je na razini EU-a osigurati dodjelu različitih vrsta osiguranja i upravljanje njima u stvarnom vremenu. Očekuje se da će povećana brzina obrade, sljedivost i praćenje osiguranja elektroničkim putem između carinskih ureda dovesti do bržeg utvrđivanja slučajeva u kojima se osiguranja smatraju nevaljanima ili nedostatnima za pokriće nastalog ili potencijalnog duga. Decentralizirana

sastavnica *GUM 2* razvit će se na nacionalnoj razini i državama članicama omogućiti da uključe funkcionalnosti⁶ koje su potrebne samo na toj razini (npr. nacionalna osiguranja).

Napredak: Komisija je u pogledu pravnih etapa iz programa rada za CZU do 30. rujna 2022. dovršila tehničke specifikacije za 1. sastavnicu, koja se odnosi na *transeuropski GUM*, a države članice trebale bi do 30. studenoga 2024. dovršiti svoje specifikacije za 2. sastavnicu, koja se odnosi na *nacionalni sustav upravljanja osiguranjima*.

Države članice navele su da za nacionalni sustav upravljanja osiguranjima postoji pretežno niska razina rizika u pogledu pravodobne provedbe projekta čija je razina složenosti srednja ili niska. Četiri države članice izvijestile su da je njihova nacionalna sastavnica sustava uvedena, a samo dvije države članice očekuju kašnjenja s primjenom etape početka rada.

- 2) **Sustav kontrole uvoza 2. u okviru CZU-a – ICS2** (modernizacija): cilj je povećati sigurnost i zaštitu lanca opskrbe poboljšanjem kvalitete, arhiviranja, dostupnosti i razmjene podataka koji se odnose na prethodno obavješćivanje o dolasku („ulazne skraćene deklaracije”) i povezane informacije o riziku i kontroli. Projekt će posebno olakšati suradnju među državama članicama u postupcima analize rizika. Projekt će se realizirati u tri verzije kako bi se omogućila izvediva tranzicija za svaku vrstu prijevoza.

Napredak: u tijeku je razvoj 2. verzije, u kojem se kao osnova upotrebljava 1. verzija. Ta druga verzija uključuje nove poslovne modele koji odražavaju poslovne potrebe, pravila i korisnička sučelja te su dodani složeni aspekti u smislu mjerenja vremena, kvalitete podataka, pravila o dosljednosti podataka kao i povezivanja višestrukih podnesaka i obavijesti o dolasku.

Migracija s 1. na 2. verziju trenutačno je otežana zbog različitih vremenskih okvira za tranziciju. Strategija tranzicije dovršena je i objavljena 2021., a protokoli i postupci za upravljanje krizama 24 sata dnevno tijekom cijele godine dogovoreni su i distribuirani među svim državama članicama. Države članice trenutačno pripremaju nacionalne funkcionalne i tehničke specifikacije na temelju zajedničkih specifikacija EU-a koje je odredio GU TAXUD. Države članice u postupku razvoja bilježe povećanu razinu složenosti, posebno s obzirom na povećani broj dionika u trgovini iz trećih zemalja s kojima treba stupiti u kontakt i njihovu pripravnost za ispitivanje. Zbog toga postoji rizik da države članice i dionici u trgovini nisu pravodobno spremni.

Rad na zbirci operativnih smjernica za 2. verziju dovršen je do prvog tromjesečja 2022., a plan kontinuiteta poslovanja ažuriran je kako bi se obuhvatile operacije u okviru 2. verzije. Sveobuhvatni organizacijski dokument objavljen je za države članice i gospodarske subjekte u travnju 2022. Kako bi se carinske uprave država članica pripremile za ICS2, u drugom tromjesečju 2022. provedene su kampanje za osposobljavanje u području ispitivanja sukladnosti. Same aktivnosti ispitivanja sukladnosti započele su u trećem tromjesečju 2022.

Prema prijavljenom statusu razvoja sustava ICS2 države članice trenutačno su usredotočene na 2. verziju.

- 3) **Dokaz o statusu robe Unije u okviru CZU-a – PoUS** (novo): omogućuje pohranjivanje svih dokaza da roba gospodarskih subjekata ima status robe Unije te upravljanje i raspolaganje tim dokazima. Taj projekt može se uvesti na središnjoj ili nacionalnoj razini, no brojne su države članice izričito najavile da se namjeravaju služiti središnjim sustavom koji je razvila Komisija. S obzirom na ovisnost između provedbe manifesta o carinskoj robi u okviru CZU-a kao dokaza o statusu robe Unije i jedinstvenog europskog pomorskog sučelja projekt će biti dovršen u dvije faze kako bi se izbjegle nedosljednosti i smanjili rizici.

⁶ Osim zajedničkih funkcionalnosti 1. sastavnice GUM-a.

Napredak: Za 1. fazu *PoUS-a* tehničke i sustavne specifikacije dovršene su u prvom tromjesečju 2022. Za projekt se upotrebljava agilni pristup razvoju, koji napreduje u skladu s planom iz programa rada za CZU⁷.

U trenutku pisanja ovog Izvješća traje faza izrade, čiji se završetak planira za studeni 2022. Očekuje se da će ispitivanje sukladnosti i dalje započeti 2022.

Države članice prihvatile su funkcionalne specifikacije za carinski robni manifest povezane s 2. fazom *PoUS-a* u drugom tromjesečju 2021., a planira se da će primjena tehničkih i sustavnih specifikacija početi u prvom tromjesečju 2023. Na temelju rada na tehničkoj provedbi i nedavnih pravnih rasprava proveden je postupak upravljanja promjenama radi usklađivanja funkcionalnih specifikacija.

Istaknuto je da datum uvođenja carinskog robnog manifesta povezanog s 2. fazom *PoUS-a* (2. lipnja 2025.) nije potpuno usklađen s datumom uvođenja jedinstvenog europskog pomorskog sučelja (15. kolovoza 2025.). Budući da je sustav *PoUS* predviđen za zaprimanje vrlo opsežnog carinskog robnog manifesta u okviru jedinstvenog europskog pomorskog sučelja, a razlika između datuma nepotrebno bi opteretila trgovinu, za ta dva projekta predviđeno je usklađivanje datuma uvođenja.

- 4) **Centralizirano carinjenje za uvoz u okviru CZU-a – CCI (novo):** cilj je omogućiti stavljanje robe u carinski postupak s pomoću centraliziranog carinjenja, čime se gospodarskim subjektima omogućuje centraliziranje poslovanja s carinskim stajališta. Obrada carinske deklaracije i puštanje robe bit će usklađeni među povezanim carinskim uredima. Sustav će se temeljiti na novim nacionalnim sustavima uvoza i omogućit će automatizirano funkcioniranje postupka centraliziranog carinjenja na europskoj razini.

Napredak: do prvog tromjesečja 2022. aktivnosti prethodnog ispitivanja usklađenosti u okviru 1. faze *CCI-ja* započele su u državama članicama predvodnicama, a jedna država članica predvidjela je da će završiti svoje aktivnosti ispitivanja do prosinca 2022. i u prvom tromjesečju 2023. uvesti *CCI* sa standardnom deklaracijom.

U okviru procjene razine dovršenosti sustava približno 75 % država članica izvijestilo je da razvoj sustava napreduje u skladu s ciljem. Ipak, nekoliko država članica navelo je da će u ovoj fazi kasniti s uvođenjem u roku utvrđenom u programu rada za CZU. To znači da neki gospodarski subjekti koji žele iskoristiti centralizirano carinjenje za sve svoje postupke to možda još neće moći učiniti za transakcije u nekim državama članicama.

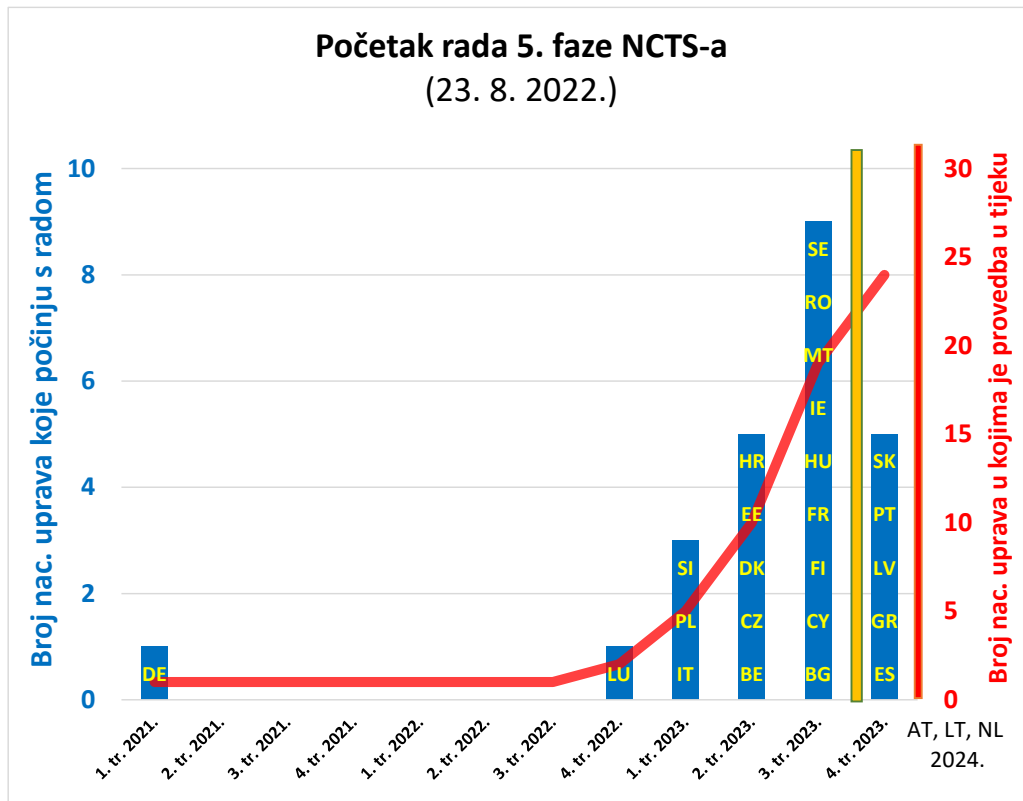
Komisija je dovršila tehničke specifikacije za 2. fazu *CCI-ja* do 30. lipnja 2022., odnosno prije planiranog početka vremenskog okvira za uvođenje u listopadu 2023.

- 5) **Novi računalni provozní sustav u okviru CZU-a – NCTS (modernizacija):** novim računalnim provoznim sustavom postojeći sustav zajedničkog provoza i provoza Unije usklađuje se s novim pravnim odredbama CZU-a, uključujući usklađivanje razmjene informacija sa zahtjevima iz CZU-a koji se odnose na podatke te modernizaciju i razvoj sučelja s drugim sustavima.

Napredak: od prihvaćanja tehničkih specifikacija postoje poteškoće u pribavljanju potrebnih resursa za dio 5. faze *NCTS-a* koji se odnosi na nacionalni razvoj jer su se države članice usredotočile na prioritetnija područja. Početak rada znatno je pomaknut, i to na 2023., odnosno na četvrto tromjesečje te godine, što dodatno povećava pritisak da se do 1. prosinca 2023. ostvari ključna etapa. Ukupno gledajući, sve države članice napredovale su u uvođenju svojih sustava. Ipak, spori napredak u uvođenju nacionalnih sustava upućuje na velik rizik od kašnjenja s dovršenjem 5. faze *NCTS-a*. U ovom trenutku razina dovršenosti tranzicije iznosi 48 %, a predviđeni postotak u početku je određen na 72 %. Unatoč tomu, većina država članica izvijestila je da je i dalje na putu prema ostvarenju tranzicije „velikog praska” planirane za 1. prosinca 2023.

⁷ Prema programu rada za CZU očekuje se da će se ta sastavnica operativno pokrenuti 2. lipnja 2025.

Sve osim triju država članica potvrdile su da planiraju započeti s radom na 5. fazi NCTS-a u vremenskom okviru za uvođenje od prvog tromjesečja 2021. do četvrtog tromjesečja 2023. To je prikazano na slici 1. Žuta linija označava rok u kojem države članice trebaju pripremiti gašenje postojećih sustava izvoza i provoza te početi s radom u novim sustavima kako bi bile spremne za zakonski rok naznačen crvenom linijom.

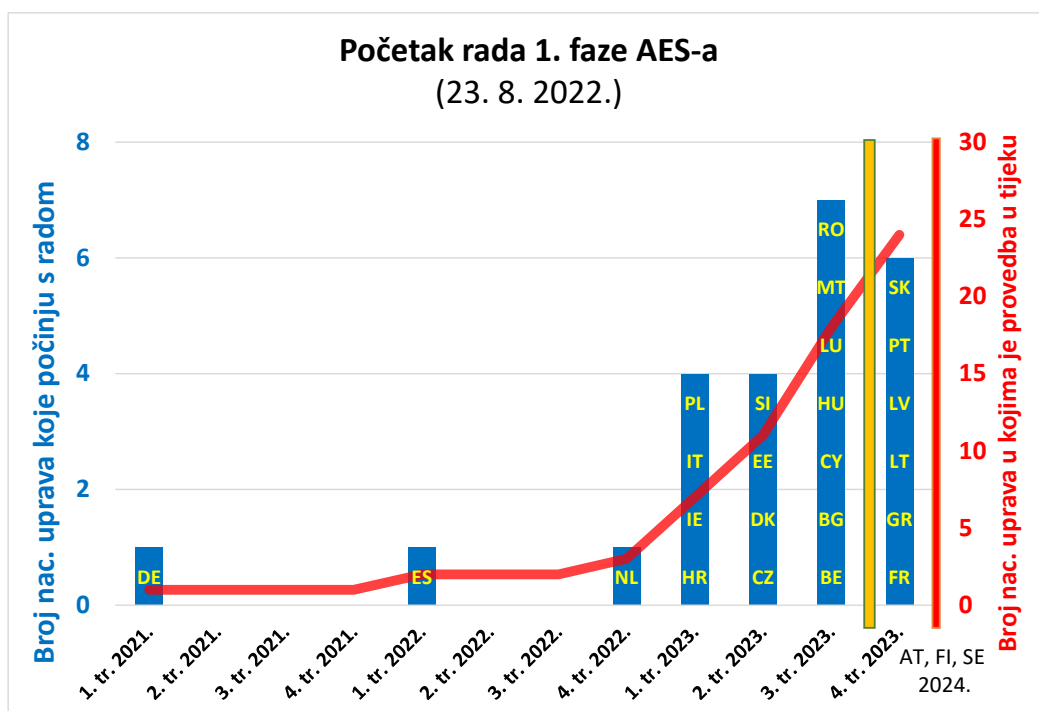
Slika 1. – Početak rada 5. faze NCTS-a u okviru nacionalnih uprava

U četvrtom tromjesečju 2021. Upravljački odbor za informacijsku tehnologiju (ITSC), Odbor za informacijsku tehnologiju i kibersigurnost (ITCB) i koordinacijska skupina za elektroničku carinu (ECCG) odobrili su poslovni model i dokument o viziji za 6. fazu NCTS-a (međusobno povezivanje s drugim sustavima). Funkcionalne i tehničke specifikacije usporedno se i iterativno razrađuju. Neke države članice uvode 5. fazu NCTS-a kasnije od planiranog, pa to može utjecati na ispitivanje sukladnosti i uvođenje.

- 6) **Automatizirani sustav izvoza u okviru CZU-a – AES:** cilj je modernizacije postojećeg transeuropskog sustava (1. sastavnica projekta) i postojećih nacionalnih sustava izvoza (2. sastavnica projekta) provesti postojeće zahtjeve iz CZU-a za izvoz i izlazak robe. Projekt povezan s transeuropskim AES-om podrazumijeva uvođenje pojednostavnjenja CZU-a za trgovinu radi lakšeg izvoza robe za europska poduzeća, primjerice centralizirano carinjenje za izvoz, i obveza u okviru CZU-a za bolje praćenje robe koja izlazi iz carinskog područja EU-a radi sprečavanja prijevara.

Napredak: najvažniji događaj u prvoj polovini 2022. početak je međunarodnog rada 1. sastavnice AES-a u dvjema državama članicama u travnju 2022. Rad će početi u još pet država članica do kraja 2022. odnosno početka 2023. Reprezentativan broj država članica napredovao je u izradi svojih tehničkih specifikacija ili ih je dovršio, dok četiri države članice još nisu započele s aktivnostima koje se odnose na njih. Prijelazna razdoblja koja države članice nude svojim trgovinskim zajednicama sve se više skraćuju, pa čak i ukidaju,

uvođenjem tranzicije „velikog praska” zbog nedostatka vremena. Sve osim triju država članica potvrdile su da planiraju započeti s radom u vremenskom okviru za uvođenje od prvog tromjesečja 2021. do četvrtog tromjesečja 2023. To je prikazano na slici 2.

Slika 2. – Početak rada 1. sastavnice AES-a u okviru nacionalnih uprava

Reprezentativan broj država članica napredovao je u izradi svojih tehničkih specifikacija za 2. sastavnicu AES-a, odnosno modernizaciju nacionalnih sustava izvoza, ili ih je dovršio, dok je šest država članica izvijestilo kako još nije započelo s aktivnostima koje se odnose na njih.

Ukratko, kad je riječ o statusu preostalih transeuropskih projekata, Komisija je na putu da ispuni zakonske rokove dogovorene u kontekstu CZU-a i programa rada za CZU, kao i ključne etape projekta utvrđene u višegodišnjem strateškom planu za carinu (MASP-C) iz 2019. Utvrđeni su određeni rizici od kašnjenja s uvođenjem nacionalnih sastavnica tih transeuropskih sustava u državama članicama, posebno za 2. verziju sustava ICS2, 1. fazu CCI-ja, AES i 5. fazu NCTS-a (vidjeti odjeljak 4.3).

Naposljetku, treba naglasiti da će radi provedbe programa rada za CZU Komisija do prosinca 2022. morati provesti približno 87 % svojih aktivnosti (u prethodnoj godini provedeno je 84 % ukupnog broja njezinih razvojnih aktivnosti). Taj se postotak temelji na ključnim pokazateljima uspješnosti za aktivnosti dodijeljene samo Komisiji i ne odražava aktivnosti koje provode države članice. U pregledu u nastavku navedene su perspektive s obzirom na napredak i planiranje GU-a TAXUD.

Vremenski okvir	% provedeno
do kraja 2022.	87 %
do kraja 2023.	95 %
do kraja 2024.	97 %
do kraja 2025.	100 %

Slika 3. – Približni postotak provedenih razvojnih aktivnosti Komisije

Premda provedba većine projektnih aktivnosti Komisije ne ovisi o napretku na nacionalnoj razini, ona utječe na određene vrste aktivnosti koje u bliskoj suradnji provode Komisija i države članice, kao što je ispitivanje sukladnosti nacionalne sastavnice transeuropskog sustava. Taj kolateralni učinak znači da kašnjenja određenih država članica s provedbom svojih nacionalnih sastavnica utječu na ukupna postignuća u provedbi CZU-a.

4.2.2. Nacionalni projekti

Države članice trebale bi dovršiti modernizaciju svojih **triju potpuno nacionalnih projekata**⁸. Razvojne aktivnosti nacionalno su pitanje, no zahtjevi u pogledu postupaka i podataka za vanjska pitanja definirani su u zakonodavstvu Unije.

U skladu s člankom 278. stavkom 2. CZU-a do 31. prosinca 2022. treba dovršiti tri nacionalna projekta navedena u nastavku.

- 1) **Obavijest o dolasku, obavijest o podnošenju carini i privremeni smještaj u okviru CZU-a (AN, PN i TS)** – (modernizacija): definirati automatizaciju postupaka na nacionalnoj razini u pogledu obavijesti o dolasku prijevoznih sredstava, podnošenja robe i deklaracija za privremeni smještaj, kako je opisano u CZU-u. Tim se projektom podupire usklađivanje među državama članicama u pogledu razmjene informacija između trgovaca i carine.

Napredak: u prošlogodišnjem izvješću već je utvrđeno postojanje rizika za pravodobnu isporuku potrebnih nacionalnih sustava u svim državama članicama. Zabilježena su dodatna kašnjenja u usporedbi s godišnjim izvješćem o napretku u okviru CZU-a za 2021. Do kraja 2022. samo su četiri države članice provele obavijest o dolasku, sedam ih je provelo obavijest o podnošenju carini, a šest ih je provelo privremeni smještaj – vidjeti odjeljak 3.1.2 radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom Izvješću.

- 2) **Nacionalni sustavi uvoza u okviru CZU-a – NIS (modernizacija):** cilj je provedba svih zahtjeva u pogledu postupaka i podataka iz CZU-a koji se odnose na uvoz. Države članice moraju razviti tehničke specifikacije na svojoj razini kao prvi korak prema dovršetku sustava.

Napredak: Zabilježena su dodatna kašnjenja u usporedbi s godišnjim izvješćem o napretku u okviru CZU-a za 2021. Do kraja 2022. samo je 10 država članica moderniziralo NIS u skladu sa zahtjevima iz CZU-a – vidjeti odjeljak 3.2.2 radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom Izvješću.

- 3) **Posebni postupci u okviru CZU-a – SP (modernizacija):** cilj je uskladiti i olakšati posebne postupke (carinsko skladištenje, uporaba u posebne svrhe, privremeni uvoz te unutarnja i vanjska proizvodnja). Države članice morat će u svojim nacionalnim sustavima provesti sve potrebne promjene u okviru CZU-a za te posebne postupke. Sastavnica za uvoz bit će dio projekta modernizacije nacionalnih sustava uvoza u okviru CZU-a, dok će se sastavnica SP-a za izvoz provesti u skladu s nacionalnim projektom automatiziranog sustava izvoza u okviru CZU-a (AES) i kao dio tog projekta.

Napredak: s obzirom na postojeću međuovisnost s nacionalnim sustavima uvoza (modernizacija) i druge posebne okolnosti, nekoliko država članica ne može ispuniti zakonski rok za sastavnicu SP-a za uvoz. Dovršetak razvojnih aktivnosti za sastavnicu SP-a za uvoz u 15 država članica predviđen je do kraja 2022. – vidjeti odjeljak 3.3.2 radnog dokumenta službi Komisije priloženog ovom Izvješću. Ipak, neke države članice možda nisu ostvarile tu ključnu etapu s obzirom na najnoviji razvoj događaja prijavljen u vezi s njihovom

⁸ Taj vremenski okvir isključuje izveznu sastavnicu nacionalnog sustava posebnih postupaka, čije su aktivnosti i planiranje međusobno povezani s automatiziranim izvoznim sustavom (AES).

modernizacijom NIS-a. Situacija je bolja u slučaju sastavnice SP-a za izvoz s rokom do 1. prosinca 2023. u kojem većina država članica planira provesti uvođenje.

Ukratko, unatoč uloženom trudu brojne države članice kasne, pa neće moći ispuniti rok predviđen CZU-om u kojem nacionalni sustavi trebaju postati operativni (31. prosinca 2022.).

4.3. Rizici od kašnjenja s provedbom IT sustava u okviru CZU-a

Komisija dobro napreduje u područjima pod svojom odgovornošću, a nisu utvrđena niti su se dogodila kašnjenja izvan zakonskih rokova. Osim toga, nisu prijavljeni veći rizici zbog kojih bi se kasnilo s uvođenjem. Ipak, premda se u ovom Izvješću razlikuje napredak na razini Komisije od napretka na razini država članica, postoji određeni učinak prelijevanja kašnjenja na nacionalnoj razini na napredak u provedbi transeuropskih sustava kao što su ICS2, CCI, AES i NCTS, a time u ograničenoj mjeri i na aktivnosti Komisije. To se primjerice može manifestirati u obliku duljeg ulaganja u resurse za ispitivanje sukladnosti, za potporu transeuropskoj koordinaciji i praćenje, u smislu pružanja potpore u okviru alternativnih nacionalnih programa za razvoj i uvođenje, pa čak i produljenog održavanja središnjih sastavnica uvedenih za potrebe tranzicije.

Države članice općenito bilježe postupni napredak u provedbi u područjima pod njihovom odgovornošću, no većina ih napreduje sporije od planiranog, što dovodi do **prijavljenih kašnjenja** u pogledu projekta ili više njih izvan zakonskih rokova.

Države članice iznijele su niz opravdanja za prijavljena kašnjenja. Većina problema i rizika primjećuju se iz godine u godinu i oni utječu na napredak njihovih aktivnosti te u konačnici uzrokuju kašnjenja s razvojem njihovih sustava. Glavni izvori poteškoća i rizika od kašnjenja koje su navele države članice odnose se na **nedostatak financijskih i ljudskih resursa**, utjecaj **paketa o PDV-u u e-trgovini**⁹ i ponovno planiranje koje taj paket zahtijeva, posebne uvjete rada zbog **pandemije bolesti COVID-19**, konkurentne prioritete te utjecaj **Brexita** i **rata u Ukrajini** na carine. Države članice navele su da **nacionalne IT infrastrukture** ne odgovaraju potrebama projekata, a uputile su i na **manjak kapaciteta izvođača i ovisnost o drugim dionicima, tranziciju i ispitivanje među gospodarskim subjektima**, zakašnjenje ili neuspješne **pozive za podnošenje ponuda** kako bi se dio radova eksternalizirao te **složenu integraciju sustava za projekte u okviru CZU-a**.

Budući da je program rada za CZU utvrđen u travnju 2019. i Komisija je pravodobno dostavila svoje funkcionalne i tehničke specifikacije za transeuropske sustave, sa stajališta upravljanja čini se problematičnim da u nekim državama članicama ugovori o javnoj nabavi još nisu dodijeljeni (do procjene provedene među državama članicama) ili da postoje znatni problemi u nacionalnom postupku javne nabave.

Komisija je održala bilateralne sastanke kako bi sa svim pojedinačnim državama članicama razgovarala o njihovim problemima, naglasila da projekti u okviru CZU-a trebaju biti prioritet te dala savjete o mogućim daljnjim radnjama i mjerama. U tom su kontekstu **24 države članice Komisiji poslale službene zahtjeve za odstupanje** u skladu s člankom 6. stavkom 4. CZU-a koji se odnose na kašnjenje nacionalnih projekata izvan roka od 31. prosinca 2022. Pregled odstupanja koja su zatražile države članice nalazi se u nastavku.

- Sljedeće su države članice zatražile odstupanje za provedbu **obavijesti o dolasku**: AT, BG, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, EL, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI i SK. Pritom su AT, BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LV, NL, PL, RO, SE i SI izvijestile da će primjenjivati obavijest o dolasku koja je integrirana u 2. verziju sustava ICS2 (uvođenje predviđeno za 1. ožujka 2023.). DE i IE označile su da obavijest o dolasku nije primjenjiva.
- Sljedeće su države članice zatražile odstupanje za provedbu **obavijesti o podnošenju carini**: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, EL, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI i SK.

⁹ [Provedbena uredba Vijeća \(EU\) 2017/2459 od 5. prosinca 2017.](#) (SL L 348, 29.12.2017., str. 32.–33.).

- Sljedeće su države članice zatražile odstupanje za provedbu **privremenog smještaja**: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, EL, HU, HR, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI i SK.
- Sljedeće su države članice zatražile odstupanje za provedbu **modernizacije nacionalnih sustava uvoza**: AT, BE, CY, CZ, DK, ES, FR, EL, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO i SE. Ta kašnjenja utjecat će na projekt transeuropskog CCI-ja i **2. sastavnicu posebnih postupaka**, na koju se primjenjuje isti vremenski okvir kao na modernizaciju nacionalnih sustava uvoza.

Komisija je pažljivo razmotrila zahtjeve svake države članice i njihova opravdanja u smislu posebnih okolnosti te donijela **provedbene odluke o odobrenju odstupanja** državama članicama koje su podnijele zahtjev na određeni rok, odnosno najkasnije do 31. prosinca 2023., za obavijest o dolasku, obavijest o podnošenju carini, privremeni smještaj i nacionalni sustav uvoza. Nadalje, u okviru projekta nacionalnih sustava ulaska omogućit će se iterativni pristup za pomorski promet radi usklađivanja s datumom utvrđenim u programu rada za CZU za 3. verziju sustava ICS2.

Osim informacija prikupljenih za potrebe ovog godišnjeg izvješća o napretku i informacija navedenih u priloženom radnom dokumentu službi **nekoliko država članica zasebno je službenim putem (zahtjevom za odstupanje) obavijestilo Komisiju o kašnjenjima u pogledu ostalih (uglavnom transeuropskih) projekata.**

- Sljedeće su države članice zatražile odstupanje za provedbu **2. verzije sustava ICS2**: AT, DK, EE, FR, EL, NL i RO. Isto tako, CY, FI, FR, EL i NL prijavile su kašnjenja u vezi s **3. verzijom sustava ICS2**. Vidjeti odjeljke 4.3.1 i 4.3.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.
- Sljedeća država članica navela je planirani datum uvođenja **1. faze PoUS-a** koji je kasniji od krajnjeg roka iz programa rada za CZU: EL. FI prijavila je kašnjenja s provedbom **2. faze** sustava. Vidjeti odjeljak 4.4.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.
- Sljedeće države članice navele su planirani datum početka rada **1. faze CCI-ja** koji je kasniji od krajnjeg roka iz programa rada za CZU: DE, DK, FI, FR i EL. EE i FI navele su planirani datum početka rada **2. faze CCI-ja** koji je kasniji od krajnjeg roka iz programa rada. Vidjeti odjeljak 4.5.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.
- AT, LT i NL navele su da očekuju kašnjenja s uvođenjem **5. faze NCTS-a**. Vidjeti odjeljak 4.6.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.
- AT, FI i SE navele su planirani datum početka rada **1. sastavnice AES-a** koji je kasniji od datuma iz programa rada za CZU. Vidjeti odjeljak 4.7.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.
- Sljedeće države članice navele su planirani datum početka rada **2. sastavnice GUM-a** koji je kasniji od krajnjeg roka iz programa rada za CZU: FI i FR. Vidjeti odjeljak 4.2.2 dokumenta priloženog ovom Izvješću.

Komisija pažljivo analizira i prati situaciju u pogledu navedenih projekata i poduzima mjere kako bi povećala svoju potporu (vidjeti odjeljak 4.4).

Može se zaključiti da **većina država članica nije uspjela na odgovarajući način ublažiti rizike navedene u prethodnim izvješćima i da je zaista došlo do kašnjenjâ u pogledu projekata nacionalnih sustava ulaska i uvoza koje je trebalo provesti 31. prosinca 2022.** Kašnjenja u pogledu tih projekata mogu negativno utjecati na provedbu nacionalnih sastavnica transeuropskih sustava jer je uvođenje većeg broja sustava ograničeno na kraći vremenski okvir. Osim toga, ta kašnjenja umanjuju kapacitete država članica i EU-a za prikupljanje relevantnih i analizu ključnih podataka, što dovodi u pitanje naša zajednička nastojanja da se prijevare učinkovito suzbiju. Konačno, koristi za trgovinu predviđene CZU-om, uključujući potpunu digitalizaciju carinskih postupaka i projekte olakšavanja trgovine kao što je CCI, ostvarit će se tek poslije, pri kraju prijelaznog razdoblja.

4.4. Mjere ublažavanja

Informacije o planiranju i napretku **nacionalnih projekata** koje su dostavile države članice pokazuju da se situacija u pogledu obavijesti o dolasku, obavijesti o podnošenju carini i privremenog smještaja,

modernizacije nacionalnih sustava uvoza i 2. sastavnice posebnih postupaka pogoršala 2022. u odnosu na odredbe o planiranju iz 2021.

S obzirom na situaciju **Komisija povećava potporu državama članicama u okviru nekoliko mjera.** Komisija je u okviru pomnijeg nadzora češće prikupljala izvješća o napretku od država članica i organizirala bilateralne sastanke na direktorskoj razini sa svakom državom članicom kako bi se razgovaralo o napretku i planovima. Provedba IT sustava u okviru CZU-a bila je česta tema na pojedinačnim sastancima koje je glavni direktor održao s direktorima nacionalnih uprava država članica, ali i plenarnim sastancima. Države članice potaknulo se na provedbu svih potrebnih mjera ublažavanja i na podnošenje zahtjeva za financiranje u okviru fonda za oporavak i otpornost kako bi im se olakšao rad na carinskim IT sustavima, no malo ih je iskoristilo tu mogućnost.

Komisija je **pružila dodatne smjernice državama članicama** za provedbu nacionalnih projekata, npr. izdavanjem paketa dokumentacije o ponovnoj primjeni specifikacija za CCI za nacionalne sustave uvoza i uspostavom službe za pomoć u pravnim, postupovnim i tehničkim pitanjima u okviru GU-a TAXUD¹⁰. Komisija je nudila **dodatnu potporu državama članicama na svakom održanom bilateralnom sastanku.** Odgovor država članica na te ponude uvijek bi bio da je njihova situacija posebna, da je riječ o nacionalnim sustavima s nacionalnim posebnostima i da im stoga potpora Komisije nije zaista potrebna. Uključivanje više dionika u postojeće nacionalne projekte moglo bi čak rezultirati dodatnim kašnjenjima. Države članice od Komisije isključivo očekuju potporu u smislu preispitivanja aktualnih rokova za ostvarenje ciljeva iz CZU-a, s obzirom na to da su podnijele službene zahtjeve za odstupanje. Unatoč tim povratnim informacijama Komisija će u razdoblju od 2023. do 2025. nastaviti razmatrati mogućnost pružanja dodatne potpore državama članicama koje to žele, vjerojatno u obliku savjeta stručnjaka u području upravljanja, upravljanja projektima, upravljanja promjenama poslovnih procesa, nabave ili komunikacije itd. Države članice zainteresirane za taj oblik savjetovanja ili potpore pozvane su poslati odgovarajuće zahtjeve Komisiji.

Države članice navele su da će uspostaviti sljedeće vrste mjera ublažavanja: primjena agilne metodologije razvoja, eksternalizacija više razvojnih aktivnosti ili usporedna provedba nekoliko aktivnosti, mobilizacija dodatnih resursa, razdvajanje projekata u nekoliko faza i davanje prioriteta temeljnom opsegu, kao i moguća promjena organizacijskog ustroja s dobavljačima kako bi se postigao učinkovitiji razvojni proces. Te mjere odnose se na nacionalne i transeuropske projekte.

Komisija je državama članicama nastavila pružati te pojačala potporu u vezi s projektima **transeuropskih sustava** uspostavom inovativnih mehanizama razvoja i uvođenja, poboljšanjem pristupa upravljanju i stavljanjem na raspolaganje transeuropskih programa koordinacije i praćenja. To je detaljnije opisano u nastavku.

Kako bi se smanjio rizik od kašnjenja, Komisija primjenjuje agilan pristup za razvoj i uvođenje elektroničkih sustava iz CZU-a, posebno u fazi razvoja softvera svakog projekta. Time se omogućuju izrada prototipa, brža rješenja i uravnoteženije radno opterećenje za Komisiju i države članice. Ta je metoda prvi put predstavljena u okviru AES-a, 5. faze NCTS-a i projekta ICS2, a podržali su je države članice i gospodarski subjekti. Nadalje, Komisija je uspostavila mehanizam za pojačanu suradnju među svim dionicima od početka projekata kako bi se poboljšala kvaliteta pripremnih aktivnosti i izbjegle poteškoće u donošenju odluka, kao i dodatni zahtjevi u kasnijim fazama projekata.

Prikaz višegodišnjeg strateškog plana za carinu (MASP-C) i dalje se upotrebljava za praćenje napretka kako bi Komisija u ranoj fazi utvrdila potencijalna kašnjenja. Osnova za etape prikaza jesu MASP-C za 2019. i program rada za CZU za 2019. Prikaz se na tromjesečnoj razini dostavlja državama članicama (koordinacijska skupina za elektroničku carinu) i trgovinskoj zajednici (kontaktna skupina za trgovinu) radi informiranja i usmjeravanja.

Komisija ne samo da prati napredak u odnosu na ključne etape projekta kako je navedeno u programu rada za CZU i planu MASP-C, već postavlja i posebne privremene etape po projektu (npr. rokove do kojih bi sve države članice trebale završiti ispitivanje sukladnosti). Takvo pomno praćenje potrebno je

¹⁰21. veljače 2022., Ref. Ares (2022) 1297882.

da bi uvođenje decentraliziranih transeuropskih sustava postalo izvedivo i da bi se izbjegli dodatni troškovi uporabe starih i novih sustava u slučaju produljenog vremenskog okvira za uvođenje.

Nakon **uspješnog uvođenja 1. verzije sustava ICS2** naglasak u provedbi **programa ICS2** prebačen je na osiguranje neometanog razvoja 2. i 3. verzije. Države članice svoja nastojanja sad usmjeravaju na pravodobnu provedbu 2. verzije.

Komisija je nacionalnim upravama i gospodarskim subjektima u njihovim aktivnostima razvoja 2. verzije sustava ICS2 pružila sljedeće oblike potpore:

- uspostavljanje posebnog foruma i organizacija namjenskih internetskih seminara, podršku davanjem odgovora na često postavljena pitanja i organizacijom redovitih plenarnih sastanaka u okviru transeuropske koordinacije sustava ICS2 uz sudjelovanje svih država članica, pojedinačnih gospodarskih subjekata, trgovinskih udruženja i međunarodnih organizacija;
- pomno i neprestano praćenje te izrada nacionalnih i trgovinskih planova projekata kako bi bili usklađeni sa središnjim planiranjem Komisije na temelju odgovarajućih etapa isporuke IT sustava. Komunikacijske kampanje i provedba aktivnosti u okviru provedbe programa ICS2, uključujući stvaranje posebnog sadržaja programa ICS2 na internetskoj stranici GU-a TAXUD, kampanju za društvene medije i izravnu komunikaciju s dionicima i prenositeljima informacija;
- internetski tečajevi i materijali za osposobljavanje;
- objavljivanje informativnih sažetaka namijenjenih gospodarskim subjektima iz trećih zemalja, prezentacije na događanjima koje organiziraju GU TAXUD ili dionici u području trgovine, stavljanje na raspolaganje dokumentacije o 2. verziji sustava ICS2 u javnoj knjižnici na platformi CIRCABC.

Komisija za transeuropske sustave **NCTS (5. faza)** i **AES** nastavlja s programom tromjesečnog praćenja nacionalnih uprava na temelju ključnih pokazatelja uspješnosti kako bi se redovito mjerio napredak i upozorilo na probleme prije nego do njih dođe. Osim toga, radi potpore državama članicama u razvoju i uvođenju njihovih nacionalnih sastavnica za transeuropske sustave Komisija je uspostavila program koordinacije nacionalnih uprava, u okviru kojeg su provedene sljedeće aktivnosti:

- posebna služba za pomoć;
- održane su stotine virtualnih sastanaka sa stručnjacima i upraviteljima na operativnoj razini te razini srednjeg i višeg rukovodstva kako bi se ublažili rizici od kašnjenja na razini država članica. Pojedinačna potpora svakoj državi članici kako bi dobile neometano iskustvo ispitivanja, kako bi se ubrzala njihova spremnost i ublažili njihovi tehnički rizici;
- program osposobljavanja usmjeren na uključivanje prvog vala država članica koje 2022. počinju s ispitivanjem usklađenosti;
- informiranje gospodarskih subjekata o napretku i planovima država članica;
- Komisija je izvijestila ECCG i Skupinu za carinsku politiku (CPG) o aktualnom napretku država članica i drugih potpisnica Konvencije o zajedničkom provoznom postupku te im je dostavila ovo Izvješće koje sadržava pregled ključnih pokazatelja uspješnosti objedinjenih nacionalnih planova. Komisija je objavila tromjesečno konsolidirano izvješće o napretku tranzicije za 5. fazu NCTS-a i za AES od prvog tromjesečja 2021.

Na temelju ishoda redovitih sastanaka koje je organizirala Komisija države članice potiče se da za potrebe **1. faze CCI-ja** pravodobno izaberu svojeg pružatelja IT usluga te da unaprijed planiraju interne resurse kako bi ostalo dovoljno vremena za razvoj, ispitivanje i uvođenje. Osim toga, Komisija preporučuje da se ispitivanja povezivosti s mrežom CCN2 provedu usporedno s razvojem ili prije i da se prethodna ispitivanja usklađenosti provedu istodobno s razvojnim aktivnostima.

Većina država članica obnavlja svoje cjelokupne carinske IT sustave i usklađuje ih s novim carinskim postupkom koji se zahtijeva CZU-om. Ipak, većina država članica namjerava se pridržavati roka za transeuropske sustave do 1. prosinca 2023. Države članice napreduju i u pogledu specifikacija i razvoja, neke u okviru ispitivanja usklađenosti, a neke u okviru povezivosti sa središnjim službama. Većina država članica planira početak rada 1. faze CCI-ja, AES-a i 5. faze NCTS-a tek u posljednja dva tromjesečja 2023. (jasno preusmjeravanje prema kraju vremenskog okvira za uvođenje). S tog stajališta **države članice morat će uložiti izvanredne napore i pravodobno reagirati da bi nadoknadile**

kašnjenja. Od država članica traži se da njihovi nacionalni planovi projekata budu transparentni, a ti projekti prioritetni te da imaju spreman „plan B” kako bi osigurale kontinuitet poslovanja.

5. SAŽETAK O UPRAVLJANJU I ZAKLJUČCI

Nakon pažljive evaluacije napretka u provedbi IT sustava u okviru CZU-a različitim instrumentima (istraživanja, bilateralni sastanci, virtualni pozivi, nacionalni planovi itd.) može se zaključiti da su **države članice suočene s kašnjenjima i poteškoćama u uvođenju elektroničkih sustava iz CZU-a do navedenih rokova.** Glavna tema 2022. bili su nacionalni projekti povezani s obaviješću o dolasku, privremenim smještajem, obaviješću o podnošenju carini, modernizacijom nacionalnih sustava uvoza i 2. sastavnicom posebnih postupaka za koje je zakonski rok iz CZU-a utvrđen za kraj izvještajne godine.

S obzirom na rizike utvrđene u prethodnom izvješću Komisija je poduzela korake kako bi pomnije pratila napredak nacionalnih projekata i državama članicama pružila potporu u vezi s nacionalnim postupcima i sustavima uvoza. **No većina država članica nije uspjela na odgovarajući način ublažiti rizike navedene u prethodnim izvješćima i zaista je došlo do kašnjenjâ u projektima nacionalnih sustava ulaska i uvoza koji su se trebali provesti 31. prosinca 2022.** S obzirom na prepreke u napredovanju s provedbom brojne države članice prijavile su kašnjenja u pogledu tih projekata i Komisiji podnijele službeni zahtjev za odstupanje u skladu s člankom 6. stavkom 4. CZU-a kako bi im se odobrilo produljenje rokova za uvođenje sustavâ. Kao najvažnije razloge za ta kašnjenja države članice prijavile su ograničenost resursa, složenost projekata i njihove integracije, brojne obveze koje se trebaju provesti u okviru carinskih sustava, ugovorna pitanja i određene vanjske čimbenike, kao što su utjecaj pandemije bolesti COVID-19, Brexita i rata u Ukrajini na carine. Komisija je pažljivo razmotrila zahtjeve za odstupanje i opravdanja svake države članice u smislu posebnih okolnosti. Prihvatila je nekoliko zahtjeva (ne sve) za odstupanje država članica, kako je navedeno u odgovarajućim provedbenim odlukama Komisije¹¹ u pogledu nacionalnih sustava ulaska i/ili uvoza. Kašnjenja s uvođenjem tih nacionalnih sustava ugrožavaju pravodobno uvođenje preostalih transeuropskih sustava jer je uvođenje većeg broja sustava ograničeno na kraći vremenski okvir bliži konačnom roku.

Nadalje, u odnosu na prošlu godinu **zabilježen je utjecaj i na transeuropske projekte,** pri čemu su još neke države članice prijavile kašnjenja s razvojem 2. verzije sustava ICS2, 1. faze CCI-ja, AES-a i 5. faze NCTS-a. U tom bi se kontekstu prijelazna razdoblja koja države članice nude svojim trgovinskim zajednicama mogla još više skratiti, pa čak i ukinuti, uvođenjem tranzicije „velikog praska”. To utječe na aktualne pripreme trgovinske zajednice za provedbu novih sustava i njihovih sučelja za carinu, dok će se stvarne koristi te digitalne transformacije CZU-a i projekata kao što je CCI za trgovinu ostvariti tek poslije, pri kraju ukupnog prijelaznog razdoblja iz CZU-a. Dulje prijelazno razdoblje negativno će utjecati i na države članice koje su na vrijeme spremne te na gospodarske subjekte koji posluju u nekoliko država članica s obzirom na produljeno razdoblje neusklađenosti.

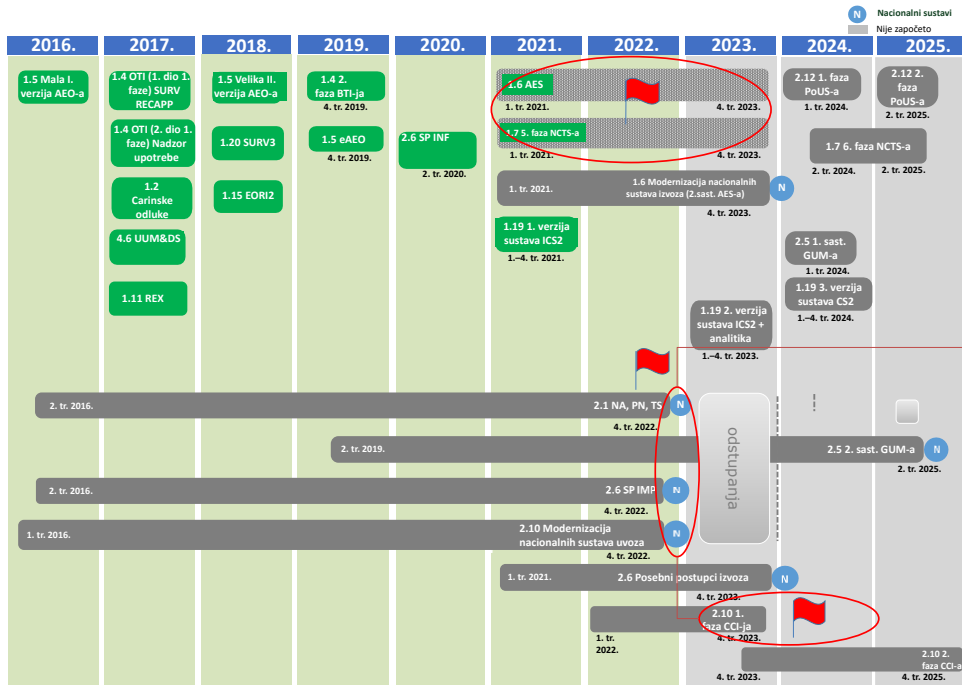
¹¹ Provedbena odluka Komisije (EU) 2023/235 od 1. veljače 2023. o odobravanju odstupanja koje su zatražile određene države članice na temelju Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća radi upotrebe sredstava koja nisu tehnike elektroničke obrade podataka za razmjenu i pohranu informacija za obavijest o dolasku broda za plovidbu ili zrakoplova. Provedbena odluka Komisije (EU) 2023/234 od 1. veljače 2023. o odobravanju odstupanja koje su zatražile određene države članice na temelju Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća radi upotrebe sredstava koja nisu tehnike elektroničke obrade podataka za razmjenu i pohranu informacija za obavijesti o podnošenju carini povezane s robom unesenom na carinsko područje Unije.

Provedbena odluka Komisije (EU) 2023/236 od 1. veljače 2023. o odobravanju odstupanja koje su zatražile određene države članice na temelju Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća radi upotrebe sredstava koja nisu tehnike elektroničke obrade podataka za razmjenu i pohranu informacija za deklaraciju povezanu s robom koja nije roba Unije, a podnesena je carini.

Provedbena odluka Komisije (EU) 2023/237 od 1. veljače 2023. o odobravanju odstupanja koje su zatražile određene države članice radi upotrebe sredstava koja nisu tehnike elektroničke obrade podataka za razmjenu i pohranu informacija povezanih s carinskim deklaracijama za robu unesenu na carinsko područje Unije iz članaka 158., 162., 163., 166., 167., od 170. do 174., 201., 240., 250., 254. i 256. Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o Carinskom zakoniku Unije.

Države članice morat će ponovo ocijeniti svoje strategije, resurse i pristupe upravljanju kako se kašnjenja ne bi dodatno prelijevala na druge projekte.

Više pojedinosti o planiranju i statusu svakog projekta navedeno je u radnom dokumentu službi Komisije objavljenom uz ovo Izvješće. Sažetak planova i napretka te označenih rizika prikazan je na slici 4.

Slika 4. – Planiranje projekata u okviru programa rada za CZU

Države članice i Komisija i dalje rade na ispunjenju zakonskih rokova, pri čemu strane jedna drugu, ali i trgovinsku zajednicu, redovito obavješćuju o napretku. Unatoč kašnjenjima države članice pokazuju veliku spremnost i predanost svojim nastojanjima da provedu dodatne mjere ublažavanja tih poteškoća.

Komisija će nastaviti redovito pratiti situaciju s pomoću ojačanih zahtjeva u pogledu izvješćivanja na temelju CZU-a, programa nacionalnih uprava za tromjesečno praćenje i koordinacije transeuropskih sustava te s pomoću plenarnih i bilateralnih sastanaka s državama članicama kako bi usmjerila provedbu IT sustava u okviru CZU-a prema uspješnom dovršetku do kraja 2025.

Komisija će razmotriti i druge konkretne mjere za jačanje svoje potpore državama članicama sljedećih godina, na primjer pružanjem tehničke podrške.